

Jämställt Blekinge 2016–2018

Länsstrategi för jämställdhetsintegrering i Blekinge län

Strategin, omslagsfoto samt övriga fotografier är framtagen av Victoria C Wahlgren, särskilt sakkunnig i jämställdhetsfrågor.

Länsstyrelsen Blekinge län 2015.

Förord

Länsstyrelsen har av regeringen fått i uppdrag att ta fram en jämställdhetsstrategi för Blekinge län.

Syftet med strategin är att implementera de fyra nationella delmålen på en regional nivå:

- En jämn fördelning av makt och inflytande
- Ekonomisk jämställdhet
- Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet
- Mäns våld mot kvinnor ska upphöra.

Jämställdhetsstrategin är därmed en anpassning av de nationella målen till de regionala förutsättningarna.

I strategin kan vi se att det krävs ett utvecklat och fördjupat regionalt samarbete inom många områden.

Därför kommer vi bland annat att ta initiativet till ett jämställdhetsnätverk som ska utgöra en plattform för jämställdhetsintegrering i organisationer, kompetensförsörjning och utbildningsfrågor för ett jämställt, hållbart och attraktivt Blekinge.

Förutom offentliga institutioner som kommuner, landsting och statliga verksamheter är även civilsamhället, organisationer och näringsliv välkomna att arbeta tillsammans för att nå framsteg.

Genom jämställdhetsstrategin tar vi initiativet och säkrar ett långsiktigt arbetssätt för framtiden.

Berit Andnor Bylund
Landshövding

FAKTA

Studier¹ visar att arbetsplatser och företag som är jämställda också har en större trivsel vilket gör att duktiga medarbetare stannar längre och tar bättre beslut, vilket också i sin tur leder till att nya medarbetare lockas till företaget. Samma studie visar följande:

- Jämställdhet gör att humankapitalet används effektivare.
- Jämställdhet fördjupar demokratin och ökar det sociala kapitalet.
- Jämställdhet ökar den regionala attraktiviteten.
- Jämställdhet förbättrar innovationsförmågan.
- Jämställda företag utvecklas bättre.

¹ Saarinen, Hallin & Kempinsky (2011) Jämställd tillväxt

Innehållsförteckning

Förord	3
Inledning.....	5
Jämställdhetsstrategi	5
Att använda strategin.....	6
Jämställdhetsintegrering.....	6
Fördelar med strategiarbetet.....	7
Handlingsplaner	7
Strategi Jämställt Blekinge 2015–2018.....	9
Makt, inflytande och ekonomisk jämställdhet	9
Strategi för Makt, inflytande och ekonomisk jämställdhet.....	10
Makt och hälsa.....	11
Strategi för Makt och hälsa	13
Makt och mäns våld mot kvinnor.....	14
Strategi för Makt och mäns våld mot kvinnor	15
Ordförklaringar	17
Referenslista	20

Inledning

Jämställdhet innebär att alla män och kvinnor har samma makt att forma samhället och sina egna liv. Målen i jämställdhetspolitiken utgår från utredningen Makt att forma samhället och sitt eget liv².

Genom politiska beslut har Sveriges regering fastställt fyra nationella jämställdhetspolitiska mål som sedan preciserats i olika lagstiftnings- och styrdokument. Syftet med strategin Jämställt Blekinge 2015–2018 är att implementera de fyra delmålen på en regional nivå. Det jämställdhetspolitiska målet är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv.

Delmålen är:

- En jämn fördelning av makt och inflytande: Kvinnor och män ska ha samma rätt och möjlighet att vara aktiva medborgare och att forma villkoren för beslutsfattande.
- Ekonomisk jämställdhet: Kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om utbildning och betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut.
- Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet: Kvinnor och män ska ta samma ansvar för hemarbetet och ha möjligheter att ge och få omsorg på lika villkor.
- Mäns våld mot kvinnor ska upphöra: Kvinnor och män, flickor och pojkar, ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet³.

För att uppnå målen om ett jämställt samhälle och för att förändra normer och strukturer behövs medvetet, aktivt arbete i det vardagliga. Förändringsprocessen innehåller analyser, insatser, utvärderingar och nya mål för att kunna åstadkomma en jämställd tillvaro, både i hemmet och på arbetsplatsen men även på platser för studier samt andra platser där möten sker mellan människor.

Strategiarbetet i Blekinge är i sin början och många spännande förändringar kan ske. Jämställdhet handlar om lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter för kvinnor och män, flickor och pojkar. Kön är inte den enda faktor som påverkar människan i hennes liv. Kön i sig är inte heller en okomplicerad fråga. Ett juridiskt kön är det kön som en person föds till och i de allra flesta fall kan detta kön fastställas vid födseln. I ett litet antal fall

råder tvivel om vilket kön personen har vid födseln. Kön kan också vara något som du identifierar dig som. Även om personen har ett från födseln juridiskt kön kan den välja att identifiera sig som ett annat kön. Detta kallas trans och transsexuell⁴ och återfinns inom gruppen HBTQ. De olika bokstäverna står för homosexualitet, bisexualitet, trans och queer⁵. Oavsett könsidentitet påverkas människor av de normer och strukturer som finns i samhället och hur människor kategoriserar och värderar kvinnor och män.

Jämställdhetsstrategi

Jämställdhet innebär att kvinnor och män har samma makt att forma samhället och sina egna liv. Riksdagens och regeringens strategi för att uppnå de nationella jämställdhetspolitiska målen är jämställdhetsintegrering. Arbetet med jämställdhet på regional nivå har ett stort demokratiskt värde och handlar i grunden om rättvisa. Oavsett om du är kvinna eller man, flicka eller pojke ska du kunna förvänta dig lika stor delar av de gemensamma resurserna i länet och lika stora möjligheter till inflytande. För att uppfylla målen har länsstyrelsen i uppdrag av regeringen att ta fram en länsstrategi för jämställdhetsintegrering.

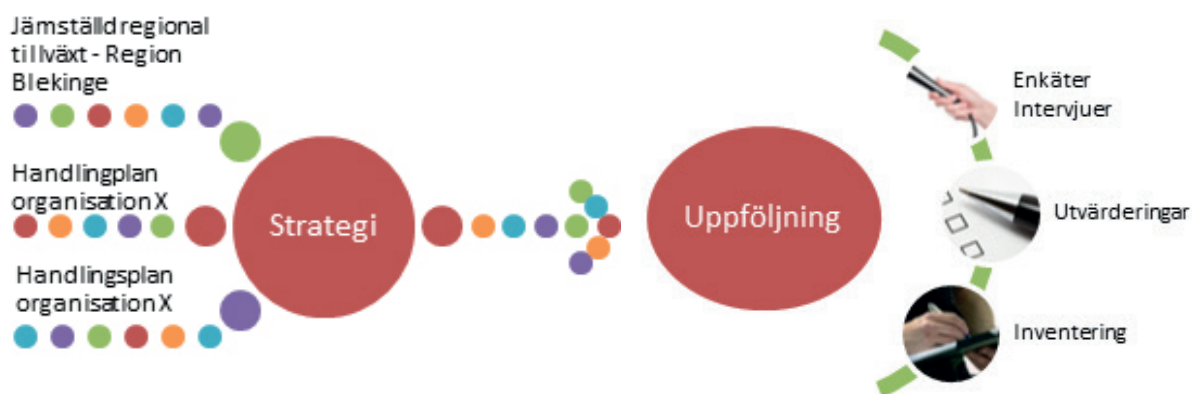
² Åström, 2005.

³ Jämställ.nu, 2014.

⁴ RFSL, 2014.

⁵ Läs mer i avsnittet: Ord bra att kunna.

Jämställt Blekinge 2015–2018 har tagits fram av Länsstyrelsen Blekinge län. Syftet med strategin är att implementera de nationella jämställdhetspolitiska målen på en regional nivå. Ett exempel är Jämställd regional tillväxt som Region Blekinge har tagit fram inom ramen för sitt statliga uppdrag som regionalt tillväxtansvariga. Handlingsplanen kan ses som en plan för att föra Blekinge mot två av regeringens jämställdhetspolitiska mål: jämn fördelning av makt och inflytande samt ekonomisk jämställdhet. Viktigt att notera är att andra handlingsplaner på regional nivå också kommer att kopplas till strategin på liknande sätt. Länsstyrelsen Blekinge län och Region Blekinge kommer sedan att göra uppföljningen av insatserna tillsammans.

I Sverige är jämställdhetsintegrering den huvudsakliga strategi som används för att uppnå de jämställdhetspolitiska målen. Jämställdhetsintegrering innebär att beslut ska präglas av ett jämställdhetsperspektiv⁶. Syftet med strategin Jämställt Blekinge 2015–2018 är att uppfylla arbetet med de jämställdhetspolitiska målen genom att i Blekinge:

- Anpassa, konkretisera och implementera nationella jämställdhetspolitiska mål utifrån de regionala förutsättningar som finns.
- Fördjupa samverkan mellan centrala aktörer och förtydliga den roll- och ansvarfördelning som behövs för att lyckas.
- Förbättra förutsättningarna för uppföljning och utvärdering av den nationella jämställdhetspolitiken på regional nivå.

Det finns dokumenterade vinster med att ha en jämställd arbetsplats, vilket i korthet innebär att anställda har lika möjligheter till inflytande, rättvis lön och samma möjligheter till kompetensutveckling samt tillfällig föräldraförsäkring för vård av sjukt barn.

Redan 1999 visade Nutek, numera Tillväxtverket, att lönsamheten för företag blir större om arbetsplatsen är jämställd. Detta visar sig i form av att människor trivs bättre på en jämställd arbetsplats, medarbetare stannar längre vilket gör att företaget

inte tappar kompetent arbetskraft. Detta samlat gör också att anställda, men även andra, ser arbetsplatsen och arbetsgivaren som attraktiv. En viktig faktor för att jämställdhetsintegrering ska lyckas på en arbetsplats är att ledningen är delaktig i arbetet och visar detta genom sitt ledarskap.

Att använda strategin

Strategin Jämställt Blekinge 2015–2018 fungerar som en plattform för arbetet med jämställdhetsintegrering i Blekinge. Målgruppen för strategiarbetet är framförallt offentliga funktioner som kommun, landsting och statlig verksamhet, men även civilsamhälle, organisationer och näringsliv. Privatpersoner är välkomna att inspireras av strategin.

Jämställdhetsintegrering

Syftet med strategin Jämställt Blekinge 2015–2018 är att implementera de nationella jämställdhetspolitiska målen på en regional nivå. Det huvudsakliga sättet att föra in jämställdhetsarbete i en organisation och verksamhet i Sverige är att använda jämställdhetsintegrering, vilket innebär att förslag, beslut, genomförande och utvärdering analyseras utifrån jämställdhetsperspektiv. Eftersom jämställdhet skapas där ordinarie beslut

⁶ Regeringskansliet, 2014.

fattas, resurser fördelas och normer skapas och återskapas, måste jämställdhetsperspektiv finnas med i det dagliga arbetet.

En jämställd organisation medför att invånare i Blekinge ska kunna få:

- Likvärdig och jämställd service, tjänster och bemötande
- Rättvis fördelning av resurser
- Kunskap om kvinnors och mäns behov, intressen och livsvillkor
- Likvärdiga möjligheter att nyttja och påverka verksamheten

Det betyder även att:

- Beslut om prioriteringar har genomgått genuskonsekvensanalys
- Styr- och ledningssystem utvecklas bland annat med fokus på jämställdhet
- Fortlöpande insatser görs för att bryta traditionella könsmonster på alla nivåer i organisationen och i verksamheten

Jämställdhetsintegrering innebär att jämställdhetsperspektiv integreras i alla led och på alla nivåer i samhället, vilket är nödvändigt för att förändringsarbetet ska kunna gå på djupet och jämställdhet uppnås.

Den grundläggande principen med jämställdhetsintegrering är att arbetet ska implementeras i det ordinarie arbetet i organisationen och i dess verksamhet för att på så sätt bli en naturlig del av organisationen och dess arbete. Jämställt Blekinge 2015–2018 utgör ett stöd på vägen dit.

Fördelar med strategiarbetet

Det finns många fördelar med att delta i ett gemensamt strategiarbete i länet. Fördelar med att organisationer och verksamheter är jämställda är att attraktionskraften ökar, vilket hjälper till vid rekrytering av nya medarbetare.

Andra vinster som dokumenterats är att dynamiken i arbetsgruppen bland medarbetare förbättras eftersom personal tenderar att stanna längre om gruppens sammansättning och klimat är jämställt. Detta leder till att talanger stannar kvar vilket stärker produktionen och konkurrenskraften.

Könsblandade arbetsplatser tenderar att resultera i större socialt hållbara investeringar vilket attraherar på dagens arbetsmarknad. Fördelarna med strategiarbetet är att jämställdhetsintegrering är viktigt för länets tillväxt, innovationskraft och attraktionen i att vara ett jämställt län. Ytterligare fördelar med att delta i strategiarbete är att det från länsstyrelsens sida finns erbjudande om hjälp, stöttning och samordning. I det övergripande jämställdhetsarbetet kan Länsstyrelsen Blekinge län bidra med:

Handlingsplaner

Länsstyrelsen har i uppdrag av regeringen att skriva en länsövergripande strategi och handlingsplan för hur länet ska arbeta med jämställdhetsintegrering. Strategin berör alla men främst offentlig

förvaltning som kommuner och landsting och myndigheter. Organisationer som vill ansluta sig till strategiarbetet bör ta fram egna, lokala handlingsplaner för hur jämställdhetsintegrering ska genomsyra verksamheten.

De organisationer och verksamheter som redan har en handlingsplan för jämställdhetsintegrering kan använda strategin för att revidera och omarbete sina redan existerande planer. För att inleda arbetet med revideringen av planerna kan följande frågor ställas:

- Vilka av strategins mål och insatser berör vår verksamhet?
- Behöver de övergripande målen brytas ner i lokala delmål?
- Vilka insatser genomförs redan i verksamheten?
- Behöver planerna och insatserna konkretiseras och beskrivas ytterligare?
- Kan pågående insatser utvecklas genom att samverka med andra aktörer och verksamheter?
- Finns goda exempel i den egna organisationen och verksamheten att sprida till andra?
- Hur ska arbetet följas upp lokalt?

Länsstyrelsen vill gärna ta del av det arbete som pågår i myndigheter, kommuner, landsting, idéburen sektor, organisationer eller näringsliv och hur långt det kommit och eventuella utvärderingar av delmål eller mål. Detta underlättas om Länsstyrelsen kan få en kontaktperson. Länsstyrelsen önskar en kontaktperson på respektive myndighet, organisation eller idéburen sektor. Kontaktpersonen bör finnas på strategisk nivå som exempelvis HR eller liknande. Skicka också initierade, pågående och avslutade utvärderingar till Länsstyrelsen Blekinge län på följande adress:
jamstalld.blekinge@lansstyrelsen.se

Det är också viktigt att arbetet regelbundet återrapporteras till ledningsgrupp eller politisk styrelse om hur arbetet fortskrider.

Uppföljning, utvärdering och revidering

Under perioden 2015–2018 ansvarar Länsstyrelsen för att följa upp länets arbete med utvärdering och revidering. De insatser som organisationer och verksamheter gör i länet kommer Länsstyrelsen att sammanställa och analysera för att dra slutsatser om hur implementeringen fungerat. Detta arbete kommer att bidra till lärande i länet om jämställdhetsimplementering i organisationer och verksamheter. Utifrån detta arbete kan revideringar ske och indikatorer för det fortsatta arbetet finslipas.

När perioden är slut år 2018 kommer arbetet med strategin att utvärderas under år 2019 för att se i vilken grad insatserna har haft inverkan på jämställdhetsintegreringen i länet och om de regionala och nationella jämställdhetsmålen uppnåtts. Utvärderingar från enskilda organisationer och verksamheter skickas till Länsstyrelsen. Utvärderingar av de tre temaområdena Makt, inflytande och ekonomisk jämställdhet, Makt och hälsa samt Makt och mäns våld mot kvinnor sker i form av exempelvis enkät- och intervjuundersökningar, sammanställning av statistik, inventeringar av satsningar och kartläggningar.

Strategi Jämställt Blekinge 2015–2018

Makt, inflytande och ekonomisk jämställdhet

Nationella jämställdhetspolitiska målet

- Kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv (Indelat i fyra delmål).
- En jämn fördelning av makt och inflytande. Kvinnor och män ska ha samma rätt och möjlighet att vara aktiva medborgare och att forma villkoren för beslutsfattandet.
- Ekonomisk jämställdhet. Kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om utbildning och betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut.
- Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet. Kvinnor och män ska ta samma ansvar för hemarbetet och ha möjligheter att ge och få omsorg på lika villkor.
- Mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Kvinnor och män, flickor och pojkar, ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet.

Regionala mål

- Långsiktiga och hållbara strukturer för att realisera och vidmakthålla jämställdhetsintegrering i myndigheter och offentlig verksamhet Blekinge län.
- Likvärdiga villkor för kvinnor och män att kombinera hem- och omsorgsarbete med lönearbete och/eller politiska uppdrag.
- Den könssegregerade arbetsmarknaden ska luckras upp.
- Likvärdiga villkor för kvinnor och män att kunna arbeta heltid och få likvärdig lön.

Lägesbeskrivning

Makt, inflytande och ekonomisk självständighet är mänskliga rättigheter. År 1979 avskaffades, enligt FN:s konvention om mänskliga rättigheter, all diskriminering av kvinnor. Enligt denna konvention ska medlemsstaterna:

- Motverka fördomar som baseras på stereotypa föreställningar om kön.
- Verka för att kvinnor inte blir diskriminerade på arbetsplatsen, detta gällande anställnings- och lönevillkor samt möjligheten att kombinera arbete med familjeliv.

I Blekinge använder fler kvinnor än män sin föräldraförsäkring. Siffran för använd föräldraförsäkring motsvarar drygt tre fjärdedelar för kvinnor och mindre än en fjärdedel för männen. Fler kvinnor än män använder också den tillfälliga föräldraförsäkringen när barnen är sjuka. Här tar kvinnorna ut två tredjedelar och männen en tredjedel. Att fler kvinnor än män anmäler vård av barn och är hemma för vård av barn innebär att kvinnorna får lägre månadsinkomst, vilket i sin tur även leder till minskad årsinkomst och i slutändan lägre livsinkomst vilket påverkar den ekonomiska självständigheten livet ut.

De som i dag arbetar deltid eller är timanställda är till största del kvinnor. 73⁷ procent kvinnor och 27 procent män är deltidsarbetande. I och med detta får kvinnor en lägre inkomst än männen. Kvinnor tar, enligt ovan, också i större utsträckning ut föräldrapenning och tillfälliga föräldrapenningen när barnen är sjuka. Till detta bör också tilläggas att det är fler kvinnor som är ensamstående med barn. En av anledningarna till att fler kvinnor arbetar deltid är att kvinnor tar ett större ansvar för det obetalda hem- och omsorgsarbetet⁸. Detta beskrivs mer under rubriken Makt och hälsa. Löneskillnaderna mellan kvinnor och män är större i Blekinge än i än riket i övrigt. Allra mest skiljer sig lönerna inom tjänstesektorn⁹. Detta påverkar i slutändan pensionsnivåerna för kvinnor.

Arbetsmarknaden i Blekinge är könssegregerad, vilket innebär att kvinnor och män arbetar inom skilda yrken¹⁰. Kvinnorna i Blekinge har till största del arbetsplats inom offentlig sektor. Den näst största arbetsplatsen för kvinnor finns inom förskola, grundskola och gymnasieskola. Männens

⁷ All statistik, såvida inget annat skrivs, kommer från SCB:s skrift På tal om kvinnor och män i Blekinge.

⁸ Larsson, 2005.

⁹ Bergold & Vedin, 2015; Hedborg, 2015.

¹⁰ Medlingsinstitutet, 2015.

arbetsplatser finns inom ingenjörsyrken, hantverk, tung industri och försvarsmakten. Arbetsmarknaden är mer könssegregerad än i riket i genomsnitt.

Segregeringen på arbetsmarknaden är både horisontell och vertikal. [...] de dessutom har olika positioner även om de befinner sig i samma sektor och yrke (Hedborg, 2015).

Utbildning: I dag är majoriteten av de studerande på högskolan i riket kvinnor. Kvinnorna är i majoritet på de flesta utbildningarna förutom inom de tekniska utbildningarna där är männen fler. Det är fler män än kvinnor som forskar och undervisar på högskola och universitet i landet. Kvinnor tar i större utsträckning ut examina, och även högre examina än män. Förhållande är detsamma på Blekinge Tekniska Högskola som på övriga tekniska högskolor i landet.

Företagande: I Blekinge drivs något färre företag av kvinnor än rikssnittet, 21 procent i Blekinge och 23 procent i riket. Av aktiebolagen drivs 20 procent (i riket 24 procent) av kvinnor och 33 procent (i riket 38 procent) av män¹¹. Flest antal egna företagare oavsett kön finns i Karlskrona, minst antal egna företagare i Olofström¹². De två största sektorerna som företagen ryms inom är för kvinnor kulturella näringar eller personliga tjänster och handel, medan män har företag inom jordbruk, skogsbruk eller fiske eller byggverksamhet.

Sammanfattning

Deltidsarbete: 73 % kvinnor, 27 % män.

Timanställning: 65 % kvinnor, 35 % män.

Inkomst: Män i Blekinge tjänar i genomsnitt 6 608 kronor mer i månaden än kvinnor.

Arbetsmarknad: Kvinnor finns inom vård och omsorg och inom utbildning, männen finns inom privat sektor inom tillverkningsindustri och inom försvarsmakten.

Företagande: 21 % kvinnor och 33 % män driver i dag företag i länet.

¹¹ SCB, 2013.

¹² På tal om kvinnor och män. Blekinge län 2013. Länsstyrelsen Blekinge län och Region Blekinge.

Strategi för Makt, inflytande och ekonomisk jämställdhet

Nationellt jämställdhetspolitiskt mål

Kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv.

Regionalt mål

- Blekinge ska ha hållbara strukturer för jämställdhetsintegrering.

Insatser

- Inrätta jämställdhetsnätverk som samordnas av Länsstyrelsen som plattform för utbyte av erfarenheter och kunskapsspridning (Centrala aktörer: Länsstyrelsen, Region Blekinge, myndigheter, kommuner, landsting, idéburen sektor, företag).
- Jämställdhetsintegrering av beslutsprocess i politiskt styrda organisationer (Länsstyrelsen, Region Blekinge, kommuner, landsting).

Uppföljning

- Enkäter/intervjuer av nätverksdeltagare.
- Kartlägg jämställdhetsintegrering genom statistik, enkäter och intervjuer.
- Uppföljning och utveckling av Jämställdhetsnätverk.

Nationellt jämställdhetspolitiskt mål

- Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet. Kvinnor och män ska ta samma ansvar för hemarbetet och ha möjligheter att ge och få omsorg på lika villkor.

Regionalt mål

- I Blekinge ska finnas likvärdiga villkor för kvinnor och män att kombinera hem- och omsorgsarbete med lönearbete och/eller politiska uppdrag.

Insatser

- Informationskampanj om jämställt uttag av föräldraförsäkring samt tillfällig föräldrapenning vid vård av sjukt barn (Centrala aktörer: Försäkringskassan, Länsstyrelsen, Region Blekinge, idéburen sektor).

- Sträva efter heltid som norm men med möjlighet till önskad sysselsättningsgrad (Centrala aktörer: Länsstyrelsen, Region Blekinge, myndigheter, kommuner).

Uppföljning

- Kartlägga löneskillnader.
- Sammanställa relevant könsuppdelad statistik.

Nationellt jämställdhetspolitiskt mål

Ekonomisk jämställdhet. Kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om utbildning och betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut.

Regionalt mål

- Den könssegregerade arbetsmarknaden ska luckras upp.
- Sträva efter heltid som norm.

Insatser

- Sträva efter jämställd rekrytering (samtliga).
- Sträva efter jämställd rekrytering till utbildningar (kommuner, Blekinge Tekniska Högskola).
- Strävan efter att könssegregeringen på arbetsmarknaden luckras upp (samtliga).
- Sträva efter normkritisk undervisning och utbildning (Länsstyrelsen, kommuner, Blekinge tekniska högskola).

Uppföljning

Sammanställa relevant könsuppdelad statistik.

Nationellt jämställdhetspolitiskt mål

- Kvinnor och män ska ha samma möjligheter att nå inflytande i det regionala tillväxtarbetet och få tillgång till tillväxtresurser.

Regionalt mål

- Jämställdhetsintegrering ska vara en naturlig del av det regionala tillväxtarbetet i fråga om företagande, resurstilldelning, innovation och landsbygdsutveckling.

Insatser

- Bidra med metod- och kunskapsunderlag för att stödja arbetet med jämställdhetsintegrering på kommunal och regional nivå (Centrala aktörer: Länsstyrelsen, högskola, kommuner, myndigheter, idéburen sektor, Region Blekinge, NetPort Science Park, Almi och BBI. För metoder se: www.jamstall.nu.)

Uppföljning

- Sammanställning av användbart metodmaterial.
- Utvärdering av utbildningsinsatser.
- Sammanställning av statistik samt analys.

Makt och hälsa

Nationellt jämställdhetspolitiskt mål

- Kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv.

Nationellt folkhälsopolitiskt mål

- Skapa samhälleliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen.

Regionala mål

- Jämställd hälsa: fysiskt, psykiskt och socialt välbefinnande.
- Jämställd tillgång till och möjlighet till en aktiv fritid och ett aktivt deltagande i kulturliv.

Lägesbeskrivning

Hälsa är en grundläggande mänsklig rättighet. FN:s konvention¹³ fastställer alla invånares tillgång till hälso- och sjukvård där kvinnor och män ska bemötas lika. Givetvis handlar hälsa om mer än sjukvård. WHO definierar hälsa som fysiskt, psykiskt och socialt välbefinnande. En god hälsa möjliggörs om det finns möjlighet att utveckla personliga förmågor, att vara delaktig i samhällslivet och att det finns tillgång till fritid, rekreation och avkoppling. När det finns stora löneskillnader mellan kvinnor och män påverkas möjligheterna till god upplevd hälsa¹⁴:

¹³ FN:s konvention om avskaffande av diskriminering.

¹⁴ Danielsson & Berlin, 2012; Bergold & Vedin, 2015.

*Ekonomiska och sociala förutsättningar är en av de mest grundläggande förutsättningarna för folkhälsan. Det finns samband mellan en god folkhälsa och ett samhälle präglad av ekonomisk och social trygghet, jämlikhet, jämställdhet och rättvisa*¹⁵.

Kvinnor har totalt sett fler sjukdagar än män. Arbetet upplevs många gånger som så tungt att frånvaro krävs för att orka med arbete. I Blekinge rapporteras för kvinnor ett ohälsotal på 38 dagar per år och för män 25 dagar per år. I dessa siffror inräknas också de kvinnor som utsätts för våld i nära relationer. Läkare ger oftare kvinnor diagnosen psykiska besvär medan män får fysiologiska diagnoser. Det innebär att diagnostiken inte är jämställd. Utlandsfödda kvinnor uppger att de upplever sämre hälsa än utlandsfödda män med samma härkomst.

Ett mål för den nationella folkhälsopolitiken är att främja allas möjlighet till fysisk aktivitet med fokus på barn, unga och deras familjer.

Generellt utför kvinnor mer av det obetalda hem- och omsorgsarbetet vilket i sin tur leder till mindre fri tid för egna aktiviteter. Kvinnor ägnar sig mer åt aktiviteter i sin närmiljö och som går att förena med tidsbrist så som löpning, promenader och gym medan män i större utsträckning ägnar sig åt organiserad idrott och lagidrott. Detta innebär att kvinnor inte i lika hög grad konkurrerar om samhälleliga resurser vad gäller idrottsanläggningar eftersom de i större utsträckning ägnar sig åt individuell idrott¹⁶. Samhällets pengar läggs i större utsträckning på sporter som är förknippade med idrotter som utövas av gruppen män, så som exempelvis ishockey.

Det finns många grupper i samhället som uppvisar fysisk och psykiskt ohälsa. När det gäller gruppen HBTQ har denna grupp i ett flertal undersökningar¹⁷ visat sig ha en mycket utsatt position i fråga om bland annat psykisk hälsa. I synnerhet rör detta ungdomar och transpersoner där ohälsan är hög, till följd av diskriminerande strukturer. Personer som inte lever enligt samhällets normer riskerar att utsättas för våld och trakasserier i högre grad än andra grupper i samhället vilket i sin tur riskerar att leda till ökad psykisk ohälsa.

Nationell kulturpolitik är indelad i ett antal olika mål som att främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande

förmågor. För att alla ska kunna ta del av kulturen är tillgänglighet i olika former viktigt, både för funktionsnedsatta och socioekonomiskt utsatta.

Sammanfattning

Psykisk hälsa: Vanligare bland kvinnor att uppleva psykisk ohälsa, ökar dock bland männen.

Fysisk hälsa: Män upplever bättre fysisk hälsa än kvinnor.

Fysiska aktiviteter: Män organiserat i lag/grupp, kvinnor oorganiserat nära hemmet eller på gym.

¹⁵ Folkhälsomyndigheten, 2015.

¹⁶ Larsson & Johansson, 2012.

¹⁷ Folkhälsomyndigheten, 2010; Ungdomsstyrelsen, 2012; Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, 2014.

Strategi för Makt och hälsa

Nationellt jämställdhetspolitiskt mål

- Kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sitt eget liv.

Nationellt folkhälsopolitiskt mål

- Skapa förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen.

Regionalt mål

- Jämställd hälsa: fysiskt, psykiskt och socialt välbefinnande.

Insatser

- Aktiv samverkan kring länets gemensamma folkhälsopolicy (Centrala aktörer: samtliga).
- Inrätta rutiner för metod- och kunskapsöverföring i jämställdhets- och hälsofrågor till berörda parter inom vård- och omsorg (Centrala aktörer: Landstinget, Region Blekinge).
- Sprida kunskaper om ungas psykiska ohälsa som ex. självskadebeteende, stress, ångest till verksamheter som möter unga människor (Centrala aktörer: Landstinget, Kommuner).
- Erbjud utbildning för personal inom kommun och landsting (Centrala aktörer: Länsstyrelsen, Kommun, Landsting).
- Utveckla insatser för jämställd sjukskrivning (Centrala aktörer: Landstinget, Försäkringskassan).
- Jämställd kommunikationsplanering (Centrala aktörer: Region Blekinge, Länsstyrelsen, kommuner).

Uppföljning

- Enkätundersökning ”Hälsa på lika villkor”.
- Inventera rutiner för metod- och kunskapsöverföring i jämställdhets- och hälsofrågor inom länet.
- Sammanställning av relevant könsuppdelad statistik från Försäkringskassan kring antal sjukdagar 2012–2016.
- Utvärdera effekten av, samt antalet deltagare vid, normkritiska utbildningar i länet.
- Undersökning av resvanemönster.

Nationellt jämställdhetspolitiskt mål

- Kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sitt eget liv.

Nationellt folkhälsopolitiskt mål

- Skapa förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen.

Regionalt mål

- Jämställd tillgång och möjlighet till en aktiv fritid och ett aktivt deltagande i kulturliv.

Insatser

- Inrätta rutiner för att säkerhetsställa likvärdiga möjligheter till fritidsaktiviteter för invånare genom könskonsekvensanalys av utbud, fördelning av medel samt träningstider (Centrala aktörer: Kommuner, Blekinge idrottsförbund).
- Motverka negativa och utestängande behandling och bemötande av kvinnor inom idrotts- och föreningsrörelsen (Centrala aktörer: kommuner, idéburen sektor).
- Analysera jämställdhetsintegrering av kulturinstitutioners organisation, repertoar, publikarbete utifrån inkludering/exkludering.

Uppföljning

- Sammanställa vilka aktörer som har rutiner för könskonsekvensanalyser vid fördelning av medel genom årlig uppföljning.
- Genomföra enkäter med representanter för kulturinstitutioner och idrottsföreningar om arbetet med jämställdhetsintegrering.
- Kommunerna och Blekinge idrottsförbund analyserar utbud, fördelning och efterfrågan årligen samt följer upp dessa.

Makt och mäns våld mot kvinnor

Nationella jämställdhetspolitiska mål

- Kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv.
- Mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Kvinnor och män, pojkar och flickor ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet.

Regionala mål

- Långsiktiga och hållbara strukturer i det förebyggande arbetet för att motverka mäns våld mot kvinnor.
- Beredskap för att tidigt upptäcka våldsutsatthet och erbjuda stödinsatser till våldsutsatta och barn som lever med våld och våldsutövare.
- Rutiner för målgruppsanpassat stöd till grupper med svagt samhälleligt skydd.

Lägesbeskrivning

Att bli utsatt för våld handlar om att inte ha makt och inflytande över sitt eget liv, vilket är det

övergripande jämställdhetsmålet. Att utsättas för våld är ett allvarligt och omfattande samhällsproblem. Våld förekommer i alla åldrar, unga som äldre utsätts. Människor från alla samhällsklasser, bostadsområden och yrkesgrupper finns representerade i statistiken¹⁸. Inom begreppet våld räknas våld i nära relationer, hedersrelaterat våld, människohandel för sexuella ändamål och prostitution. Detta avsnitt kommer främst att behandla våld i nära relationer. Kvinnor utsätts oftast för våld i hemmet av en person som hon känner medan män oftast utsätts för våld utanför hemmet av en person som de inte känner. Vid 95 procent av det våld som sker i hemmet är det mannen som är utövaren. Gatuvåldet drabbar män i högre grad än kvinnor. Våld i nära relation är ett jämställdhetsproblem eftersom det innebär att den utsatta förlorar makten och inflytandet över sitt eget liv.

I Blekinge

2012 anmäldes nedanstående antal misshandelsbrott i Blekinge. I dessa siffror ryms både de som utsatts av bekanta och obekanta, i hemmet och utanför hemmet¹⁹. Mörkertal finns givetvis och det går inte att säga det verkliga antalet.

Anmälda misshandelsbrott mot kvinnor 2012. Antal per 100 000 medelfolkmängden 18– år

	Förövaren är bekant		Förövaren är obekant	
	Utomhus	Inomhus	Utomhus	Inomhus
Karlshamn	39	186	6	22
Karlskrona	33	130	17	22
Olofström	31	78	16	0
Ronneby	32	154	11	14
Sölvesborg	12	143	36	18
Länet	32	152	16	20
Riket	40	183	39	36

¹⁸ Blom, 2015.

¹⁹ Länsstyrelsen Blekinge län, 2013. Gäller även tabellen.

Totalt sett är det färre kvinnor som utsatts för våld i Blekinge än i riket i genomsnitt. Så länge miss-handelsbrott finns kvar i statistiken bör arbetet fortgå för att mäns våld mot kvinnor ska upphöra.

En väl fungerande samverkan mellan berörda aktörer skapar bättre förutsättningar för att förebygga och motverka våld i nära relationer. I Blekinge finns en etablerad samverkansgrupp under samordning av Länsstyrelsen. Genom gruppens arbete finns kopplingar mellan och förståelse för olika aktörers insatser vid våld i nära relationer och vid hedersrelaterat våld. För att främja ett långsiktigt arbete mot våld i nära relationer måste man tidigt arbeta med normkritiskt arbete²⁰. Insatser som kan göras är att utmana maskulinitetsnormer i skola, idrott och föreningsliv.

Sammanfattning

Våld i nära relation: Många kvinnor i Blekinge utsätts för våld i nära relation, 2012 i något lägre omfattning än i landet som helhet.

Våld mot kvinnor: Kvinnor utsätts oftast för våld i hemmet av känd person.

Våld mot män: Män utsätts oftast för våld av okänd person utanför hemmet.

Strategi för Makt och mäns våld mot kvinnor

Nationella jämställdhetspolitiska mål

- Kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv.

Regionala mål

- Långsiktiga och hållbara strukturer för att motverka mäns våld mot kvinnor.

Insatser

- Koppla samman befintlig regional samverkan mot mäns våld mot kvinnor med regionala nätverk för jämställdhetsintegrering.
- Bedriva våldsförebyggande normkritiskt arbete med pojkar och unga män inom skola, fritidssektor och idrottsföreningar genom framtagande av handlingsplan (Centrala aktörer: Länsstyrelsen, kommuner, idrottsförbund, rättsväsende).
- Stärka preventivt våldsförebyggande arbete för att förhindra våld i nära relationer i samverkan. (Centrala aktörer: Länsstyrelsen, kommuner, landsting, rättsväsende).
- Stärka samverkan genom att upprätta kontaktytor för erfarenhetsutbyte i fråga om:
 - Skyddat boende (Centrala aktörer: kommuner, CURA).
 - Riskbedömning (Centrala aktörer: Länsstyrelsen, rättsväsende, kommuner, landstinget, CURA).
 - Skyddade personuppgifter (Centrala aktörer: Skatteverket, rättsväsende, kommuner, landstinget).

Uppföljning

- Analys av deltagande/uppslutning i nätverk i form av statistisk undersökning.
- Enkäter till kommuner om skyddat boende, antalet anmälningar till socialtjänst.
- Uppföljning och utvärdering av arbetet med handlingsplan och samverkan.

²⁰ Dahl, 2014.

Nationella jämställdhetspolitiska mål

- Mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Kvinnor och män, pojkar och flickor ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet.

Regionala mål

- Beredskap för att tidigt upptäcka våldsutsatt-
het och erbjuda stödinsatser till våldsut-satta
och barn som lever med våld och vålds-
utövare.
- Rutiner ska finnas för målgruppsanpassat stöd
till grupper med svagt samhälleligt skydd ex-
empelvis våldsutsatta kvinnor med missbruk.

Insatser

- Bedriva våldsförebyggande normkritiskt
arbete inom skola, fritidssektor och idrottsför-
eningar (Centrala aktörer: kommuner, idrotts-
förbund, rättsväsende).
- Utveckla och säkerställ att rutiner och kun-
skap finns som medför att likvärdiga rutiner,
stöd och behandlingsinsatser finns i länet för

våldsutsatta och barn som lever med våld och
våldsutövare (Centrala aktörer: Landstinget,
kommuner, idéburen sektor, rättsväsende,
länsstyrelsen).

- Stärka arbetet med information om grooming,
prostitution, människohandel till olika grup-
per (Centrala aktörer: kommuner, högskola,
Polisen, idéburen sektor).
- Genomföra utbildningar för yrkesverksamma
om hur samhällets skydd för särskilt utsatta
grupper kan stärkas, exv. grooming, prostitu-
tion, människohandel (Centrala aktörer: kom-
muner, högskola, idéburen sektor).

Uppföljning

- Inventering och spridning av framgångsrika
rutiner och insatser i form av statistik under-
sökning.
- Utvärdering av antal personer som deltagit i
utbildningar samt innehåll i utbildningar om
våld i nära relationer.

Ordförklaringar

Inom varje ämnesområde finns specifik terminologi kopplad till ämnet, där ingår begrepp och förklaringar på hur dessa används inom området. Orden nedan har samlats ihop och kan ses som användbara vid arbetet med att förstå och kommunicera jämställdhetsintegrering.

Bisexualitet

En person som känner sexuell attraktion till båda könen kallas bisexuell.

Cis

En person som identifierar sig och uppfattar sig som det juridiska kön (se juridiskt kön) som den föddes till, med andra ord en kvinna som är född kvinna och som uppfattar sig som och lever som kvinna eller en man som fötts till man och som uppfattar sig som och lever som man.

Diskriminering

När vissa grupper, eller personer, vid upprepade tillfällen behandlas sämre än andra skulle ha gjort i en jämförbar situation kallas det diskriminering. I diskrimineringslagen finns förbud mot diskriminering från följande grunder:

- Kön
- Könsoverskridande identitet eller uttryck
- Etnisk tillhörighet
- Religion eller annan trosuppfattning
- Funktionshinder
- Sexuell läggning
- Ålder

Strukturell diskriminering finns inbyggt i samhällets sätt att fungera (se även jämlikhet, likabehandling och mångfald).

Feminism

Feminism är ett samlingsbegrepp för en form av samhällsanalys och rörelse som menar att kvinnor generellt sett är underordnade män i samhället och vill genom samhällskritisk analys förändra strukturen av underordning. Inom feminismen finns ett antal teoretiska inriktningar:

- Liberalfeminism
- Radikalfeminism
- Ståndpunktsfeminism
- Särartsfeminism
- Postkolonial feminism
- Postmodern feminism
- Queerfeminism

Inriktningarna har olika teoretiska utgångspunkter för den analys de vill göra men gemensamt för dem är det kritiska perspektivet för in i sin analys. Förslag till lösningar skiftar mellan de olika inriktningarna då teorierna bakom kommer från olika forskningsområden.

Praktiskt jämställdhetsarbete förenar flera av dessa inriktningar i syftet att förändra diskriminerande regler, motverka våld, höja representation av kvinnor på styrande/beslutande poster, förändra normer och påvisa hur dessa hänger samman med föreställningar om kön och hur dessa föreställningar i sin tur hänger samman med kön.

Genus

Begreppet genus kan användas som en synonym till kön för att

betona att kön är en social, kulturell och historisk konstruktion som förändras över tid.

Glastak

Inom organisationer och styrelser har det varit och är fortfarande svårt för kvinnor att klättra i karriären och få styrande poster. Detta har benämnts som glastak, det syns inte men det hindrar ändå.

HBQ

HBQ är ett samlingsnamn för Homosexuella, Bisexuella, Transpersoner och Queera. Homo- och bisexualitet är sexuella läggningar men begreppen trans och queer har att göra med könsöverskridande uttryck, alltså hur personen identifierar sig och inte med personens juridiska kön. Queer är också en kritik av heteronormen, att samhället systematiskt och strukturellt diskriminerar det som inte faller inom normen för det normala.

Hen

Hen är ett könsneutralt personligt pronomen som kan användas när kön i sammanhanget är irrelevant eller obekant. Hen kan användas av personer som inte vill identifiera sig som ett kön. Ordet har enligt språkvetare sin grund i fornsvenskan. Det finns också många andra språk runt om i världen där motsvarigheter till hen används, exempelvis finskan.

Heteronormativ

Heteronormativ innebär att utgå från att alla är heterosexuellt och att det är det som är självklart, naturligt och önskvärt. I hetero-

normen ingår föreställningen om att kvinnor och män är varandras motsatser och attraheras av varandra samt att de vill leva i monogami i ett förväntat heterosexuellt förhållande.

Heterosexualitet

Heterosexualitet innebär en sexuell läggning där personen uteslutande eller huvudsakligen attraheras av en person av det motsatta könet.

Homosexualitet

Homosexualitet innebär en sexuell läggning där personen uteslutande eller huvudsakligen attraheras av en person av samma kön.

Intersektionalitet

Intersektionalitet är ett analysverktyg som används för att påvisa hur olika maktordningar hänger samman och påverkar/påverkas av varandra. En intersektionell analys kan exempelvis påvisa på vilket sätt en persons makt påverkas av det kön den har, sin ålder och eventuellt funktionshinder.

Intersexualitet/intersexuell

Det föds barn som vid födseln har ett kön som inte entydigt kan definieras som kvinnligt eller manligt. Dessa brukar kallas intersexuella. Intersexuella barn brukar opereras för att tilldelas ett juridiskt kön.

Juridiskt kön

Juridiskt kön är det kön som definieras att personen har vid födseln och som den sen blir

folkbokförd som. I dag finns det två juridiska kön, kvinna och man. Dock används hen ofta i tal då personens kön inte är känt eller om könet inte är av intresse. Att inte vilja identifiera sig som kvinna eller man dyker allt oftare upp i enkätundersökningar. I många länder finns ett tredje juridiskt kön. Exempel på länder som har ett tredje juridiskt kön är Indien, Nepal, Pakistan, Australien, Nya Zeeland, Sydafrika och Brasilien.

Jämlikhet

Betyder alla människors lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, könsidentitet eller könsuttryck, funktionsnedsättning sexuell läggning och ålder. Alla människor har lika värde och samma rätt att delta i samhället som exempelvis rösträtt, mötesrätt och yttrandefrihet, dvs. att människan är lika inför lagen.

Jämställdhet

Jämställdhet är ett begrepp som betonar att kvinnor och män ska vara jämställda. I lagstiftningen betonas lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter i form av till exempel lika lön för lika arbete, lika rätt till föräldraledighet och möjlighet att kompetensutveckla sig på arbetstid. Det heter i lagstiftningen att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Jämställdhetsbegreppet har kritiserats för att återskapa föreställningar om två avgränsade könstillhörigheter. Kritik har även kommit angående förenklingen av komplicerade maktordningar.

Jämställdhetsintegrering

Jämställdhetsintegrering innebär att alla förslag, genomförande och utvärderingar genomgående analyseras utifrån ett jämställdhetsperspektiv för att säkerställa likvärdig service, resurstilldelning och inflytande.

Kön

Det finns olika betydelser av ordet kön. Det kan betyda biologiskt kön, juridiskt kön och socialt kön. Biologiskt kön fastställs utifrån könsorgan, kromosomer och hormoner. Juridiskt kön är det kön som definieras att personen har vid födseln och som den sen blir folkbokförd som och som könsuppdelad statistik byggs på. Socialt kön kallas genus, det kan förstärka föreställda eller förväntade skillnader som exempelvis normer för kvinnlighet och manlighet byggs på.

Könskonsekvensanalys

Detta innebär att inför beslut analysera potentiella effekter för kvinnor och män, pojkar och flickor. Hur ser resurserna ut? Hur fördelas resurserna? Vem har tillgång till det som beslutet avser? Har både kvinnor och män tillfrågats innan? Centralt i denna analys är könsuppdelad statistik.

Könskvotering

Könskvotering är en jämställdhetspolitisk strategi där målinriktad rekrytering försöker rätta till en skev könsmässig fördelning inom någon av samhällets sfärer, såsom politik, utbildning eller på arbetsmarkanden. Könskvotering kan ske både inom kvinnligt och manligt dominerade sektorer

Könsroll

Könsroll betonar att kvinnor och män har socialt konstruerade roller för vad kvinnor och män ska och inte ska göra. I dag har begreppet många gånger ersatts med ordet genus för att könsrollsbegreppet lätt missuppfattas som att det är en roll som går att kliva in i och ut ur och att det inte påverkas av makt och strukturer.

Likabehandling

Likabehandling innebär att individer behandlas utifrån likartade förutsättningar och med respekt. Ett likabehandlingsarbete ska bygga på diskrimineringslagen och främja lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, könsidentitet eller könsuttryck, funktionsnedsättning sexuell läggning och ålder.

Mångfald

Mångfald är ett språkligt försök att inkludera alla människor och grupper. Det finns många tolkningar men ingen enhetlig definition. Mångfaldsarbete handlar om människor oavsett bakgrund och levnadssätt har samma rättigheter, möjligheter och skyldigheter och ska behandlas likvärdigt (se likabehandling). Mångfald innebär att alla former av diskriminering ska motverkas.

Normkritik

Normkritik handlar om att synliggöra de normer som leder till att vissa ses som avvikande och andra som normala. Ett normkritiskt förhållningssätt innebär att inte förutsätta eller kräva att alla organiserar sitt liv i enlighet med normen. Normkritisk pedagogik synliggör normer och privilegier. Detta kan även gå under namnet genuspedagogik.

Queer

Queer är ett analysverktyg som bygger på att analysera samhället utifrån heteronormen och problematisera det som anses vara normalt. Queer lyfter fram det som ses som avvikande. Queer är ett forskningsperspektiv inom feministisk teori. Queer är också en kritik av heteronormen, att samhället systematiskt och strukturellt diskriminerar det som inte faller inom normen för det normala.

Transperson

Transpersoner är ett begrepp som innehåller de personer som inte vill identifiera sig som fysiskt, psykiskt eller biologisk som det juridiska kön de har. De väljer att identifiera sig som ett annat kön.

Referenslista

- Abrahamsson, Lena. (Et al). (2015). *Låt andra än föräldrarna ta ut del av föräldraförsäkring*. DN debatt, 2015-06-04. Online 2015-06-04. <http://www.dn.se/debatt/lat-andra-an-foraldrarna-ta-ut-del-av-foraldraledigheten/>.
- Allodi, Mara Westling. (2010) *Pojkars och flickors psykiska hälsa i skolan: En kunskapsöversikt*. SOU 2010:79. Fritzes förlag.
- Bergold, Joa & Vedin, Ulrika. (2015). Jämställdhetsbarometern 2015. Landsorganisationen i Sverige. Online 2015-06-11. http://www.lo.se/start/lo_fakta/sveriges_jamstalldhetsbarometer_2015.
- Blom, Juno. (2015). *Nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck. Slutbetänkande av Utredningen som ska föreslå en nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor*. Stockholm: Fritzes.
- Dahl, Svend. (2014). *Män och jämställdhet. Betänkande av Utredningen män och jämställdhet*. SOU 2014:6. Stockholm: Fritzes.
- Danielsson, Maria. & Berlin, Marie. (2012). Health in the working-age population. Health in Sweden: The National Public Health Report 2012. Chapter 4. I: Ingvar Karlberg (Ed.) (2012). Scandinavian Journal of Public Health. Volume 40. Sup. 9. December 2012.
- Folkhälsomyndigheten (2015). Ekonomiska och sociala förutsättningar. <http://www.folkhalsomyndigheten.se/amnesomraden/livsvillkor-och-levnadsvanor/folkhalsans-utveckling-malomraden/ekonomiska-och-sociala-forutsattningar/>. Online 2015-06-09.
- Grönblad, Fatima & Ekselis, Inga-Bodil (2010). Långt kvar till ett jämställt kulturliv. Genus, nr 3/2010. Göteborg: Nationella sekretariatet för genusforskning.
- Götblad, Carin. (2014) *Våld i nära relationer – en folkhälsofråga. Förslag för ett effektivare arbete. Betänkande av nationella samordnare mot våld i nära relationer*. SOU 2014:49. Stockholm: Fritzes.
- Hedborg, Anna. (2015). *Hela lönen, hela tiden. Utmaningar för ett jämställt arbetsliv. Slutbetänkande av delegationen för jämställdhet i arbetlivet*. SOU2015:55. Stockholm: Fritzes.
- Heimer, Gun. (2014). *Våld och hälsa. En befolkningsundersökning om kvinnors och mäns våldsatthet och kopplingen till hälsa*. NCK-rapport 2014:1. Uppsala universitet: Nationellt centrum för kvinnofrid.
- Jämställ.nu. (2014) Hämtat. 2014-10-08. <http://www.jamstall.nu/politik/sveriges-jamstalldhetspolitik/>.
- Larsson, Lena. (2005). Heltid eller deltid – rättighet, möjlighet eller kvinnofälla? Fokus i Väst. http://www.gr.to/download/18.55340448112b9e59b8980006684/heltid_eller_deltid.pdf. Hämtat: 2014-10-29.
- Larsson, Håkan & Johansson, Susanne. (2012). *Genus och heteronormativitet inom barn- och ungdomsidrott. Könsmönster inom idrottsdeltagande och regelverk inom idrott*. Riksidrottsförbundet. Stockholm: Andrén & Holm AB.
- Löfström, Åsa. (2005). En könssegregerad arbetsmarknad hinder för fria val och effektiv matchning? *Nationalekonomi.se*. nr. 8. Årgång 33. <http://www.nationalekonomi.se/filer/pdf/33-8-al.pdf>. Hämtat: 2014-10-28.
- Medlingsinstitutet. (2015). *Löneskillnaden mellan kvinnor och män 2014. Vad säger den officiella lönestatistiken?* Stockholm: E-print
- Mellkvist, Annika & Kronogård, Maria. (2011). Tillsammans gör vi skillnad. Folkhälsorapport Blekinge 2011. Hämtad 2014-10-08. <http://ltblekinge.se/Documents/H%C3%A4lsa%20och%20v%C3%A5rd/Landstingets%20folk%C3%A4lsorapport%20Blekinge%202011.pdf>. Landstinget Blekinge.
- Regeringskansliet. (2014). Hämtat 2014-10-08: <http://www.regeringen.se/sb/d/13278>.
- Regeringens Proposition 2005/06: 155.
- RFSL. (2014). Hämtat 2014-10-08: <http://www.rfsl.se/?p=115>.
- SCB. (2013). (2013). *På tal om kvinnor och män*. ISSN: 1651-8527.
- SCB. (2014). http://www.scb.se/se/statistik/uf/uf0202/2011a01c/uf0202_201a01c_sm_uf23sm1201.pdf.

Socialstyrelsen. (2009). *Folkhälsorapport 2009*. Hämtad 2014-10-08: <http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/8495/2009-126-71.pdf>

Tillväxtverket. (2011). *Kvinnors och mäns företagande. Blekinge län. Företagensvillkor och verklighet 2011*.

Uebel, Maja. (2006). *Nya perspektiv på riksdrottsgymnasierna. Vad flickor och pojkar värdesätter i RIG-verksamheterna*. FOU-rapport 2006:4. Stockholm: Riksidrottsförbundet.

Ungdomsstyrelsen. (2013a). *Unga och våld – en analys av maskulinitet och förebyggande insatser*. Skrifter 2013:1. Stockholm: Ungdomsstyrelsen.

Ungdomsstyrelsen. (2013b). *Unga och jämställdhet*. Fokus 13. Skrifter 2013:4. Stockholm: Ungdomsstyrelsen.

Åström, Gertrud. (2005). *Makt att forma samhället och sitt eget liv – jämställdhetspolitiken mot nya mål*. Slutbetänkande av Jämställdhetspolitiska utredningen. SOU 2005: 66. Stockholm: Fritzes.

LÄNSSTYRELSEN BLEKINGE LÄN

Länsstyrelsen Blekinge län

371 86 Karlskrona

Tel: 010-22 40 000

E-post: blekinge@lansstyrelsen.se

www.lansstyrelsen.se/blekinge